

Mathias Rosenback

KRS Auto Centerin käsikirja ympäristöjärjestelmä ISO
14001:2015:n laatimiseen

Metropolia Ammattikorkeakoulu

Insinööri (AMK)

Auto- ja kuljetustekniikka

Insinöörityö

8.5.2016

Tekijä(t) Otsikko Sivumäärä Aika	Mathias Rosenback KRS Auto Centerin käsikirja ympäristöjärjestelmä ISO 14001:2015:n laatimiseen 16 sivua + 0 liitettä 8.5.2016
Tutkinto	Insinööri (AMK)
Koulutusohjelma	Auto- ja kuljetustekniikka
Suuntautumisvaihtoehto	Autosähkötekniikka
Ohjaaja(t)	Lehtori Vesa Linja-aho Toimitusjohtaja Kent Rosenback
<p>Tämä opinnäytetyö tehtiin KRS Auto Centerille kevään 2016 aikana. Tässä opinnäytetyössä esitetään vaiheittain ISO 14001:2015 -standardiin perustuvan ympäristöjärjestelmän luomisesta rakentamisprosessista. Työn tavoitteena oli luoda yritykselle perusteet ja ohjeet, sekä mitä vaatimuksia ja velvoitteita ISO 14001 -standardi asettaa yritykselle.</p> <p>Työ aloitettiin tutustumalla yrityksen laatujärjestelmään ISO 9001:2008 ja sen asettamiin vaatimuksiin. Sen jälkeen perehdyttiin ympäristöjärjestelmän vaatimuksiin tarkastellen, mitä yrityksen laatujärjestelmästä voidaan rinnastaa ympäristöjärjestelmään.</p> <p>Työn lopputuloksena saatiin käsikirja ympäristöjärjestelmän vaatimuksista, jonka avulla yritys pystyy tulevaisuudessa implementoimaan liiketoimintaansa ISO 14001:2015 mukaisen ympäristöjärjestelmän.</p>	
Avainsanat	Ympäristö, ympäristöjärjestelmä, ISO-standardi

Author(s) Title Number of Pages Date	Mathias Rosenback KRS Auto Center Handbook for Implementing Environmental Management System ISO14001:2015 16 pages + 0 appendices 8 May 2016
Degree	Bachelor of Engineering
Degree Programme	Automotive and Transport Engineering
Specialisation option	Automotive Electronics Engineering
Instructor(s)	Vesa Linja-aho, Senior Lecturer Kent Rosenback, Owner of the company
<p>This Bachelor's thesis was carried out for KRS Auto Center in the spring of 2016. The thesis shows a step by step building process of the ISO14001:2015 environmental systems standard. The aim of the thesis was to create a base and instruction manual for the company, in addition to listing the requirements and obligations the company faces with the ISO14001- standard.</p> <p>The work started with an introduction to the company's quality systems standard ISO9001:2008 and the requirements set by that. This was followed by studying the requirements and obligations of the environmental systems standard, checking which parts of the quality systems standard can be used parallel with the environmental systems standard.</p> <p>As a result of this work, the company now has a handbook on the requirements of the environmental systems standard, with the help of which the company can implement ISO14001:2015 into their business ethics and work life in the future.</p>	
Keywords	Environment, environmental system, ISO-standard

Sisällys

Lyhenteet

Sanasto

1	Johdanto	1
2	ISO -esittely	2
3	ISO 14001 ympäristöjärjestelmä	2
3.1	Yleistä	2
3.2	Ympäristöjärjestelmän hyödyt	3
3.3	Ympäristöjärjestelmän pääotsikot	4
4	Organisaation toimintaympäristö	5
4.1	Organisaation toiminta ja sen ymmärtäminen sekä sidosryhmien tarpeiden ja odotuksien ymmärtäminen	5
4.2	Soveltamisalan määrittäminen	6
4.3	Ympäristöjärjestelmä	6
5	Johtajuus	6
5.1	Johtajuus ja sitoutuminen	6
5.2	Ympäristöpolitiikka	7
5.3	Organisaation roolit, vastuut ja valtuudet	7
6	Suunnittelu	8
6.1	Riskien ja mahdollisuuksien käsittely	8
6.1.1	Ympäristönäkökohdat	8
6.1.2	Sitovat velvoitteet	9
6.1.3	Toimenpiteiden suunnittelu	9
6.2	Ympäristötavoitteet	10
7	Tukitoiminnot	10
7.1	Resurssit	10
7.2	Pätevyys ja tietoisuus	11
7.3	Viestintä	11
7.4	Dokumentointi	11
8	Toiminta	12

8.1	Toiminnan ohjaus	12
8.2	Valmius ja toiminta hätätilanteessa	12
9	Suorituskyvyn arviointi	12
9.1	Seuranta, mittaus, analysointi ja arviointi	12
9.2	Sisäinen auditointi	13
9.3	Johdon katselmus	13
10	Parantaminen	14
10.1	Poikkeamat ja korvaavat toimenpiteet	14
11	Yhteenveto	15
	Lähteet	16

LYHENTEET

ISO International Organization for Standardization

SFS Suomen Standardisoimisliitto ry

IEC International Electrotechnical Commission

SANASTO

Auditointi	Ympäristöjärjestelmän toimivuuden tarkastus
Auditoija	Henkilö, joka tarkastaa yrityksen ympäristöjärjestelmän
ISO 14001 -standardi	ISON laatima ympäristöasioiden hallintajärjestelmän rakentamista ohjaava kansainvälinen standardi
Jatkuva parantaminen	Ympäristöjärjestelmän tarkoituksena on parantaa jatkuvasti yrityksen ympäristönsuojelun tasoa
Poikkeama	Yrityksen toiminnan tai tuotteiden aiheuttama ympäristövaikutus, joka ei täytä yrityksen asettamia ympäristötavoitteita tai lainsäädännön vaatimuksia
Sertifikaatti	Ulkopuolisen sertifiointiorganisaation myöntämä todistus siitä, että yrityksen ympäristöjärjestelmä vastaa ISO 14001 -standardin vaatimuksia
Ympäristöarviointi	Selvitys yrityksen tai jonkin sen toimipaikan ympäristönsuojelun tasoista ja ympäristövaikutuksista
Ympäristöpolitiikka	Ympäristöjärjestelmän peruskirja yrityksen ympäristöhoidon periaatteista, yrityksen ympäristöarvoista ja ympäristöpyrkimyksistä

1 Johdanto

Tämän opinnäytetyön tavoitteena on luoda ympäristöjärjestelmän perusteet autokorjaamolle toimiva ja sopiva ympäristöjärjestelmä. Työ tehdään KRS Auto Centerille, joka on autoalalla toimiva pienyritys Kristiinankaupungissa Pohjanmaalla. Yritys on ennestään sertifioitu ISO 9001:2008 -standardin mukaisesti, ja nyt on tarkoitus tämän opinnäytetyön avulla luoda yritykselle sopiva ja toimiva ympäristöjärjestelmä ISO 14001:2015. Ympäristöjärjestelmän toteuttaminen yritykseen tai yrityksiin ovat tänä päivänä tärkeässä roolissa yrityksen kehityksen kannalta. Jatkuvasti kehittyvillä markkinoilla yrityksestä tulee ympäristöjärjestelmän avulla toivon mukaan yhä kilpailukykyisempi mutta myös ympäristöystävällisempi.

Krs Auto Center on autoalalla toimiva yritys Kristiinankaupungissa Pohjanmaalla. Yritys perustettiin vuonna 1986, ja perustajina ovat Kent Rosenback, Johan Sundqvist ja Johnny Mann. Päätuotteena ovat autojen huolto, korjaus, maalaus, korikorjaus sekä hinauspalvelu. Yrityksen toimintaan kuuluu myös varaosien myynti. Huolto- ja korjaustoiminta kohdistuu sekä kevyen että raskaaseen kalustoon. Yhteistyökumppanina toimivat muun muassa Destia, Easy Km, Lease Plan, poliisi, vakuutusyhtiöt, NTM, Närko sekä Ravera Oy. Yritys kuuluu myös AD Finland autokorjaamo-ketjuun. AD on paikallinen ja suomalainen, mutta samalla kuitenkin eurooppalainen alan suurin ketju. [1]

Yritys työllistää tällä hetkellä 10–13 työntekijää, riippuen esim. kesä- ja opiskelijatyöntekijöiden määrästä. Yrityksen viisi pääperiaatetta ovat seuraavat:

- Tuloksellisuus, eli toiminta on tehokasta, kannattavaa ja pitkäjänteistä.
- Asiakastyytyväisyys, asiakkaan toimitukset hoidetaan oikea-aikaisesti ja luotettavasti.
- Henkilöstön hyvinvointi, yritys huolehtii henkilöstön ammattitaidosta ja pätevyydestä.
- Laki ja määräykset, yritys noudattaa toiminnassa viranomaisten asettamia lakeja ja määräyksiä.

- Jatkuva parantaminen, yritys on innokas ja avoin kehittämään uusia palveluita sekä seuraa autoalan jatkuvaa kehitystä.

2 ISO -esittely

ISO (International Organization for Standardization) on maailmanlaajuinen kansallisten standardisoimisjärjestöjen (ISON jäsenten) liitto. Kansainväliset ISO -standardit laaditaan yleensä ISON teknisessä komiteassa. ISO:a Suomessa edustaa Suomen standardoimisliitto SFS ry. [2, s. 4.]

ISO on julkaissut yli 21000 kansainvälistä standardia ja niihin liittyvät dokumentit, kattaen kaikki markkina-alueet kuten esimerkiksi teknologian, maanviljelyn ja terveydenhuollon [3].

3 ISO 14001 ympäristöjärjestelmä

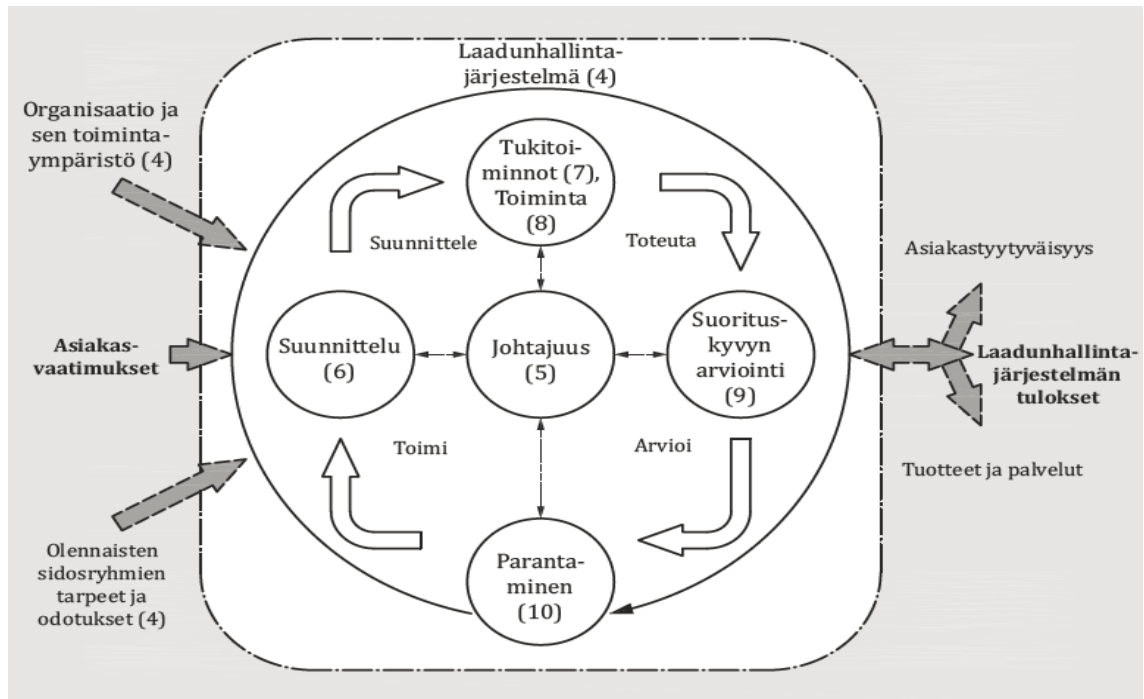
3.1 Yleistä

ISO 14001 on yksi käytetyimmistä ISO -standardeista ja maailman tunnetuin työkalu ympäristöjärjestelmän rakentamiseen ja kehittämistä varten. Kansainvälinen standardisoimisjärjestö ISO on julkaissut 15.9.2015 uudistetun version ympäristöjärjestelmästandardista ISO 14001. [4]

Ympäristöjärjestelmässä selvitetään, minkälaisia ympäristövaikutuksia yrityksen toiminnot ja yrityksen käyttämät tai valmistamat tuotteet aiheuttavat tai voi aiheuttaa poikkeustilanteissa. Haitallisten ympäristövaikutusten järjestelmällinen vähentäminen parantaa yrityksen ympäristösuojelun tasoa. [5, s. 12.]

ISO 14001:2015 -ympäristöjärjestelmän rakenteen perustana on niin sanottu PDCA-malli (plan, do, check, act – suunnittele, toteuta, arvioi, toimi). Tämä tarkoittaa, että suunnitteluvaiheessa asetetaan ympäristötavoitteet ja luodaan prosessit, jotka ovat tarpeellisia organisaation ympäristöpolitiikan toivottujen tuloksien saavuttamiseksi. Toinen vaihe eli toteuta tarkoittaa, että luodut prosessit otetaan käyttöön, kuten on suunniteltu.

Arviointivaiheessa seurataan ja mitataan prosesseja sekä verrataan saavutettuja tuloksia omaan ympäristöpolitiikkaan ja sen sitoumuksiin, organisaation ympäristötavoitteisiin ja toimintakriteereihin. Lopuksi toimitaan ja ryhdytään toimenpiteisiin, mikä edellyttää jatkuvaa parantamista ympäristösuojelun kannalta. [6, s. 6.]

Kuva 1. PDCA -malli [7, s. 97].

3.2 Ympäristöjärjestelmän hyödyt

Ympäristöjärjestelmän hyödyt yritykselle ovat monet. Luomalla ympäristöjärjestelmä yritykselle voidaan ennakoida tai ehkä jopa välttyä eräiltä ympäristöhaitoilta, eli tästä on taloudellista hyötyä yritykselle, esimerkkinä vaikka eri kemikaalien pääseminen viemäristöön. Yritys luo myös ulkopuoliselle kuvan siitä, että yritys on aktiivinen ja ottaa huomioon ympäristöasioita toiminnassaan. Tämä myös selvästi parantaa yrityksen kilpailukykyä. Työtehtävien kirjallisten ja selkeiden toimintaohjeiden noudattaminen parantaa yrityksen ympäristösuojelun tason lisäksi toimintojen laatua. Yrityksen jatkuva parantaminen ja sen myötä ympäristösuojelun tason parantaminen ovat ympäristöjärjestelmän rakentamisen keskeisiä tavoitteita. [5, s. 13–14.]

ISO 14001 tuo ympäristöasioiden hallintaan kokonaisvaltaisen lähestymistavan. Se auttaa yritystä sekä parantamaan ympäristösuojelun tasoa että osoittamaan ympäristöasioiden hyvää hoitoa. [4]

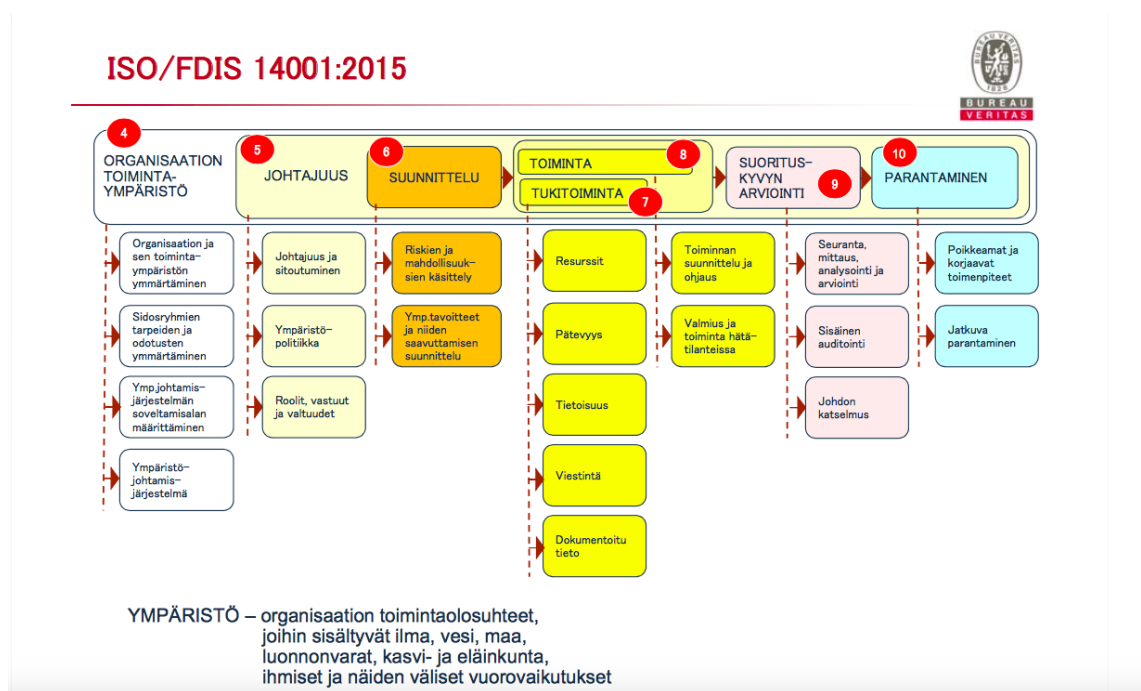
Oikein rakennettu järjestelmä parantaa myös työilmapiiriä ja työssä viihtymistä [5, s. 14].

3.3 Ympäristöjärjestelmän pääotsikot

Ympäristöjärjestelmä ISO 14001:2015 on, kuten aikaisemmin mainittiin, uusin päivitetty versio ympäristöjärjestelmästä. Tässä työssä käydään läpi standardin kaikki otsikot sekä niiden aiheet yksi kerrallaan. Pääotsikot tässä uudessa versiossa eroavat hieman edellisestä, mikä mahdollistaa useiden järjestelmien integroimisen ja yhteensopivuuden. ISO 14001:2015 -järjestelmän pääotsikot ovat seuraavat:

- Organisaation toimintaympäristö
- Johtajuus
- Suunnittelu
- Tukitoiminnot
- Toiminta
- Suorituskyvyn arviointi
- Parantaminen.

Pääotsikot ja aiheet esitetään kuvassa 2.

Kuva 2. ISO 14001:2015 otsikot ja niiden alaotsikot [8, s. 7].

4 Organisaation toimintaympäristö

4.1 Organisaation toiminta ja sen ymmärtäminen sekä sidosryhmien tarpeiden ja odotusten ymmärtäminen

Tässä osiossa käydään läpi ne asiat, jotka antavat käsityksen siitä, mitkä kysymykset ovat yritykselle tärkeitä ja jotka voivat vaikuttaa joko hyödyllisesti tai haitallisesti siihen, kuinka yritys hallitsee ympäristövastuutaan. Yrityksen tulee määrittää ulkoiset ja sisäiset näkökohdat, jotka ovat olennaisia asioita tarkoituksen kannalta ja vaikuttavat sen kykyyn saavuttaa halutut tulokset. Ulkoisella näkökohdalla tarkoitetaan sitä, että otetaan huomioon asioita jotka liittyvät lainsäädäntöön, kilpailu-, markkina-, kulttuuri-, sosiaali- ja talousympäristöön. Sisäiset näkökohdat taas tarkoittavat, että voidaan huomioida asioita liittyen arvoihin, kulttuurin tuntemiseen ja yrityksen suorituskykyyn. Niihin kuuluvat myös yrityksessä vallitseva hallintotapa, rakenne, tehtävät ja vastuualueet. [8, s. 8.]

Yrityksen tulee myös muistaa määrittää sidosryhmät, jotka ovat oleellisia ympäristöjärjestelmän kannalta. Sidosryhmien olennaiset vaatimukset, tarpeet sekä odotukset tulee myös määrittää ja tunnistaa sekä määrittää, mitkä näistä tarpeista ja odotuksista muodostavat yritykselle vaatimuksenmukaisuusvelvoitteita. Tämän johdosta yritykselle saattaa avautua uusia parantamis- ja innovaatiomahdollisuuksia [6, s. 13; 8, s. 9.]

4.2 Soveltamisalan määrittäminen

Ympäristöjärjestelmän soveltamisala ja laajuus tulee myös määrittää. Kun ympäristöjärjestelmälle on asetettu rajat, ottaen huomioon toimintaympäristön ja sidosryhmien vaatimukset, tämän opinnäytetyön kohdassa 4.1 mainitut ulkoiset ja sisäiset asiat ja sidosryhmien vaatimukset, voidaan nämä sisällyttää ympäristöjärjestelmään. Toimintaympäristöstä on ylläpidettävä dokumentoituna tietona, jonka kuuluu olla sidosryhmien saatavissa. [6, s. 13.]

4.3 Ympäristöjärjestelmä

Yrityksen on luotava, ylläpidettävä, toteutettava ja jatkuvasti parannettava ympäristöjärjestelmänsä. Ympäristöjärjestelmästä tulee selvittää sen tarvitsemat prosessit ja niiden vuorovaikutus standardissa esitettyjen vaatimuksen mukaisesti. Yrityksen tulee muistaa, että ympäristöjärjestelmän päämäärä tulee aina olemaan ympäristötehokkuuden jatkuva parantaminen. [6, s. 14.]

5 Johtajuus

5.1 Johtajuus ja sitoutuminen

Ylimmän johdon on osoitettava johtajuutta ja sitoutumista sekä kannettava vastuuta ympäristöjärjestelmän vaikuttavuudesta monella tasolla. Ylimmän johdon tulee varmistaa, että ympäristöpolitiikka ja tavoitteet ovat yhdenmukaisia organisaation strategian ja toimintaympäristön kanssa. Ympäristöjärjestelmän asettamat vaatimukset tulee myös

yhdistää organisaation toimintaprosesseihin. Ylimmän johdon tulee varmistaa, että ympäristöjärjestelmän tarvitsemat resurssit ovat saatavilla.

Lisäksi sen on viestittävä siitä, että ympäristöasioiden hallinta on vaikuttavaa ja että vaatimuksia noudatetaan ja järjestelmän avulla saavutetaan halutut tulokset sekä halutaan edistää jatkuvaa parantamista. Ylimmän johdon tulee myös antaa ja osoittaa tukeaan muille johtoon kuuluville henkilöille heidän vastuualueillaan. Ylimmän johdon tulee myös edistää prosessimaista lähestymistapaa ja riskeihin perustuvaa ajattelumallia. [6, s. 14; 8, s. 14.]

5.2 Ympäristöpolitiikka

Tässä osiossa käydään läpi yrityksen ympäristöpolitiikkaa ja mitä se vaati johdolta. Ympäristöpolitiikka kertoo, mitä yritys haluaa ympäristöhallinnaltaan saavuttaa ja antaa kuvan yrityksen arvoista ja asenteista ympäristöasioissa. [5, s. 45.]

Ylimmän johdon tulee laatia sellainen ympäristöpolitiikka, joka soveltuu yrityksen toimintaan, tuotteiden ja palveluiden luonteeseen. Tämä luo silloin perustan ympäristötaivoitteille eli mihin ympäristöasioihin yritys aikoo kiinnittää huomionsa. Tämä ympäristöpolitiikan laatiminen sitouttaa silloin yrityksen ja ylimmän johdon ympäristöjärjestelmän sekä ympäristösuojelun jatkuvaan parantamiseen. Ylimmän johdon laatiman ympäristöpolitiikan tulee olla saatavilla ja ylläpidettynä dokumentoituna tietona, ja tämän tieto tulee olla sekä koko organisaation tiedossa että sidosryhmillä, jos organisaatiolla on sellaiset. [6, s. 14–15.]

5.3 Organisaation roolit, vastuut ja valtuudet

Ylimmän johdon tulee määritellä, kenellä tai keillä on vastuu ja valtuudet varmistaa, että kansainvälistä standardia koskevat vaatimukset täyttyvät ja että prosessit tuottavat aiottua tulosta. Vastuuhenkilöiden, jos ovat muut kuin ylintä johtoa, tulee tällöin raportoida ympäristöjärjestelmän suorituskyvystä ja ympäristösuojelun tasosta ylimmälle johdolle. [6, s. 15.]

6 Suunnittelu

Suunnitteluvaiheessa yritys pitää tunnistaa ja listata, mitkä tuotteet tai toiminnot voivat aiheuttaa merkittäviä ympäristövaikutuksia. Kun keskeiset ympäristövaikutuksia aiheuttavat toiminnot ja tuotteet sekä lakisääteiset vaatimukset on selvitetty, suunnitellaan yrityksen ympäristöasioiden hoidon kehittämisen päämäärät ja yksityiskohtaiset tavoitteet sekä tarkat toimenpiteet näiden saavuttamiseksi. [5, s. 16.]

6.1 Riskien ja mahdollisuuksien käsittely

Kun yritys suunnittelee ympäristöjärjestelmäänsä, se tulee ottaa huomioon asiat, jotka koskevat yrityksen ja sen toimintaympäristön sekä sidosryhmien tarpeiden ja odotusten ymmärtämistä (tässä opinnäytetyön kohdassa 4.1). Yrityksen on myös huomioitava ympäristöjohtamisjärjestelmänsä soveltamisala sekä määriteltävä riskit ja mahdollisuudet liittyen yrityksen ympäristönäkökohtiin ja vaatimuksenmukaisuusvaatimukseen sekä muut vaatimukset kohdasta 4.1. Yritysten tulee myös taata, että ympäristöjärjestelmä voi saavuttaa halutut tulokset sekä sillä on mahdollisuus estää tai edes vähentää niin sanottua ei-toivottuja vaikutuksia ja silti aikaansaada jatkuvaa parantamista. [6, s. 15; 8, s. 22–23.]

Riskien ja mahdollisuuksien käsittelystä tulee ylläpitää dokumentoitua tietoa sellaisessa laajuudessa, että prosesseista saadaan riittävä luottamus siihen, että ne on toteutettu suunnitelmien mukaisesti. [6, s. 15; 8, s. 23.]

6.1.1 Ympäristönäkökohdat

Jokaisen yrityksen on, soveltamisalan määrittelemän ympäristöjärjestelmän mukaan, määriteltävä kaikki kohdat, joilla se voi vaikuttaa ympäristöön, ja se miten yrityksen tuotteet, palvelut ja toiminnot vaikuttavat ympäristönäkökohtiin. Seuraavat kohdat on otettava huomioon ympäristönäkökohtia määrittäessä:

a) muutokset, kuten suunnitellut tai uudet kehityssuunnat ja uudet tai muuttuneet toiminnot, tuotteet ja palvelut

b) normaalista poikkeavat olosuhteet ja kohtuuden rajoissa ennustettavissa olevat häätätilanteet. [6, s. 16.]

Yritys täytyy laadittujen kriteerien mukaan määrittää oman yrityksen toiminnot jotka voivat merkittävästi vaikuttaa ympäristönäkökohtiin.

Yrityksen täytyy myös ylläpitää dokumentoitua tietoa seuraavista:

- ympäristönäkökohdista ja niihin liittyvistä ympäristövaikutuksista
- sen merkittävien ympäristönäkökohtien määrittämiseen käytetyistä kriteereistä
- merkittävistä ympäristönäkökohdista.

HUOM. Merkittävistä ympäristönäkökohdista voi aiheutua joko haitallisiin ympäristövaikutuksiin (uhkiin) tai hyödyllisiin ympäristövaikutuksiin (mahdollisuuksiin) liittyviä riskejä ja mahdollisuuksia. [6, s. 16.]

6.1.2 Sitovat velvoitteet

Luomalla ISO 14001 -standardin yritys sitoutuu velvoitteisiin, joita tulee ylläpitää standardin myötä. Yrityksen on itse määritettävä ympäristönäkökohtiin liittyvät sitovat velvoitteet ja miten nämä velvoitteet koskevat yrityksen toimintaa sekä pitää dokumentoitua tietoa velvoitteiden käytöstä, luomisesta, ylläpitämisestä ja parantamisesta. [6, s. 16.]

6.1.3 Toimenpiteiden suunnittelu

Yrityksen on suunniteltava toimenpiteet, joilla se käsittelee merkittäviä ympäristönäkökohtia, sitovia velvoitteita ja tunnistettuja riskejä sekä mahdollisuuksia. Yrityksen tulee myös suunnitella kuinka nämä toimenpiteet yhdistetään sen ympäristöjärjestelmän prosesseihin tai muihin liiketoimintaprosesseihin sekä miten ne toteutetaan käytännössä. [6, s. 16]

6.2 Ympäristötavoitteet

Yrityksen tulee asettaa ympäristötavoitteet asiankuuluville toiminnoille ja tasoille. Yritys tulee myös ottaa huomioon merkittävät ympäristönäkökohdat ja niihin liittyvät velvoitteet sekä tarkistaa riskejä ja mahdollisuuksia. Yrityksen pitää myös ylläpitää dokumentoitua tietoa ympäristötavoitteistaan. ISO 14001:2015 -standardin mukaan tulee yrityksen ympäristötavoitteiden täyttää seuraavat ehdot:

- a) Niiden on oltava yhdenmukaisia ympäristöpolitiikan kanssa.
- b) Niiden on oltava mitattavissa (jos mahdollista).
- c) Niitä on seurattava.
- d) Niistä on viestittävä.
- e) Niitä on päivitettävä, kun se on tarkoituksenmukaista. [6, s. 17.]

Ympäristötavoitteiden saavuttamiseen vaadittavia toimenpiteitä on yrityksessä tarkastettava huolella, niin että tavoitteet voidaan yhdistää liiketoimintaprosesseihin. Kun yritys suunnittelee, miten se voisi saavuttaa ympäristötavoitteensa, tulee yrityksen määriteltävä seuraavat asiat:

- a) mitä tehdään
- b) mitä resursseja tarvitaan
- c) kuka tai ketkä ovat vastuussa
- d) milloin tarvittavat toimet saadaan valmiiksi
- e) kuinka tulokset arvioidaan ja millaisilla indikaattoreilla seurataan mitattavissa olevien ympäristötavoitteiden saavuttamista. [6, s. 17.]

7 Tukitoiminnot

7.1 Resurssit

Resursseja tarvitaan ympäristöjärjestelmän toimivuuden takia sekä jatkuvan parantamisen vuoksi. Resurssit voivat olla monenlaisia, esim. henkilöresurssit, luonnonvarat, infrastruktuuri, teknologia ja taloudelliset resurssit. Tämä siis tarkoittaa, että organisaatio tulee kouluttaa henkilökuntaansa työtehtäviin, ylläpitää laitteita ja päivittää niitä sekä ylläpitää ja korjata organisaation rakennuksia. [6, s. 17.]

7.2 Pätevyys ja tietoisuus

Yrityksen on määritettävä, mitkä työtehtävät ja prosessit voivat aiheuttaa merkittävää ympäristövaikutusta. Yrityksen pitää tuolloin määrittää, minkälainen pätevyys kyseisillä henkilöillä tulee olla, jotta organisaation ympäristöpolitiikka täyttyy ja on tietoinen

työhönsä liittyvistä ympäristönäkökohdista ja niihin liittyvistä ympäristövaikutuksista. Yrityksen tulee lyhyesti myös informoida ja varmistaa, että kaikki työntekijät ovat tietoisia yrityksen laaditusta ympäristöpolitiikasta ja viestimään, miten henkilöt voivat itse lisätä ympäristöjärjestelmän toimivuutta yrityksessä. [6, s. 1.]

7.3 Viestintä

Yrityksen tulee ylläpitää sisäistä- ja ulkoista viestintää. Sisäinen viestintäkanava voi esim. olla yrityksen oma ilmoitustaulu tai henkilöstölehdet, joista ilmenee tärkeitä ympäristöasioihin liittyviä tietoja. Ulkoinen viestintä ympäristöjärjestelmässä on taas tarkoitettu sidosryhmille eli yrityksen asiakkaille, alihankkijoille, viranomaiset jne. Ulkoisen viestinnän työkaluja voivat olla mainoslehdet, asiakaslehdet, messut ja näyttelyt tai muu vastaava. [5, s. 58–59.]

7.4 Dokumentointi

Yrityksen ympäristöjärjestelmä tulee dokumentoida kirjallisesti. Kakki standardin edellyttämät asiakirjat ja tallenteet sekä päivitykset tulee dokumentoida jatkuvasti. Dokumentoiduilla tiedoilla varmistetaan ympäristöjärjestelmän toimivuutta sekä kriteerien täyttämistä. Tietojen tulee aina olevan helposti saatavilla, mutta silti suojattuna asianmukaisesti. [6, s. 19.]

8 Toiminta

8.1 Toiminnan ohjaus

Toiminnan ohjauksella tarkoitetaan niitä toimintoja, joihin liittyy merkittäviä ympäristönäkökohtia. Sitä varten laaditaan kirjalliset toimintaohjeet haitallisten ympäristövaikutusten välttämiseksi. Toiminnan ohjauksen tarkoituksena on hallita merkittäviä ympäristönäkökohtia ja parantaa sitä kautta ympäristösuojelun tasoa. [5, s. 60–61.]

8.2 Valmius ja toiminta hätätilanteessa

Onnettomuuden tai hätätilanteen sattuessa tulee yrityksellä olla kirjalliset toimintaohjeet valmiina, jotta työntekijät pystyvät toimimaan järkevästi onnettomuuden sattuessa. Hätätilanteisiin varautuminen perustuu ympäristönäkökohtien tunnistamisen yhteydessä tehtyyn riskianalyyysiin. Yrityksessä tulee myös olla selvät suunnitelmat, kuka tai ketkä vastaa tiedotuksesta hätätilanteessa eli kuinka onnettomuudesta tiedotetaan lähiympäristön asukkaille ja milloin vastuu siirretään pelastuslaitokselle. Yrityksen pelastussuunnitelman mukaista toimintaa tulee harjoitella ja käydä läpi säännöllisesti; myös toiminnan muutostilanteet tulee ottaa huomioon. [5, s. 38–39.]

9 Suorituskyvyn arviointi

9.1 Seuranta, mittaus, analysointi ja arviointi

Jotta ympäristöjärjestelmä olisi jatkossakin toimiva kokonaisuus, tulee yrityksen seurata, analysoida ja mitata, että arvioitava omaa ympäristösuojelun tasoaan. Yrityksen on määritettävä, mitkä asiat ovat oleellisia seurata ja mitata toiminnan kannalta. Yrityksen on myös määritettävä omat kriteerinsä, jolla yritys voi arvioida omaa ympäristösuojelun tasoaan, ja päättää, milloin seurannalle olisi tarvetta. Yritys on myös velvollinen määrittämään jatkuvasti vaatimustenmukaisuuden täyttäminen. Arvioinnin suorittaessaan ja puutteita havaitessaan tulee yrityksen ryhtyä toimenpiteisiin, jotta vaatimustenmukaisuus jälleen täyttyy. [6, s. 21.]

9.2 Sisäinen auditointi

Sisäisten auditointien tehtävänä on levittää hyviä käytäntöjä mutta myös kyseenalaistaa yrityksen vallitsevia käytäntöjä. Sisäisen auditoinnin tehtävä on myös parantaa ja kehittää yrityksen toimintatapoja. Yrityksen tulee suorittaa säännöllisin aikavälein sisäisiä auditointeja. Normaalisti auditointeja pidetään kerran tai kaksi per kalenterivuosi. Sisäisen auditoinnin avulla yritys pystyy itse valvomaan omien ympäristöjärjestelmän koskevien vaatimusten täyttämistä sekä sitä, että yrityksen ympäristöjärjestelmä täyttää kansainvälisen standardin vaatimukset. [6, s. 22; 9, s. 35.]

Itse auditointi tapahtuu paikan päällä eli auditoitavassa kohteessa. Itse tilaisuus alkaa alkupalaverilla, missä käydään läpi auditoitavat asiat, aikataulu sekä mahdolliset toivomukset. Auditoinnin aikana pyritään saamaan vastauksia laadittuihin kysymyksiin haastatteleamalla työntekijöitä sekä tarkkailemalla ja seuraamalla yrityksen toimintaa. [5, s. 70.]

Auditoinnin lopussa järjestetään jälleen loppupalaveri, jossa esitellään auditoinnin lopputulokset. Tuloksesta tulee selvittää todetut ympäristöjärjestelmän vahvuudet sekä poikkeamat. Jokainen todettu poikkeama käsitellään erikseen ja laaditaan sille korjaamisaikataulu ja vastuuhenkilö. Auditoinnin suorittaja tulee varmistaa että poikkeamat korjataan aikataulun mukaisesti, ja vastuu poikkeamien korjauksesta on aikaisemmin nimetyllä vastuuhenkilöllä. Jokaisesta auditoinnista tulee laatia kirjallinen raportti, josta ilmenee auditoidun toiminnon määrittely, ajankohdat ja auditoinnit, haastatellut henkilöt sekä läpikäyty dokumenttiaineisto. [5, s. 71–72.]

9.3 Johdon katselmus

Yrityksen ylin johdon tulee säännöllisin aikavälein suorittaa katselmus. Johdon katselmuksella varmistetaan, että yrityksen ympäristöjärjestelmä on edelleen soveltuva, tarkoituksenmukainen ja riittävän vaikuttava nykyiseen tilanteeseen sekä lakisääteisten ja ISO 14001 -standardin vaatimusten täyttämiseksi. [5, s. 17; 6, s. 22.]

Katselmuksessa tarkistetaan myös yrityksen ympäristöpolitiikkaa, -päämääriä ja -tavoitteita, ja tarvittaessa niitä voidaan muuttaa ja siten myös yrityksen ympäristösuojelun tasoa jatkuvasti parantaa. Koska standardi ei velvoita minkäänlaista suorittamiskierrosta johdon katselmukselle, on hyvin yleistä, että sisäisen auditoinnin loppuvaiheessa pidetään johdon katselmus. Tämä siis tarkoittaa, että katselmus suoritetaan vähintään kerran vuodessa. Johdon katselmus tulee myös standardin vaatimusten mukaan dokumentoida; pöytäkirja toimii tuolloin todisteena pidetystä katselmuksesta. [5, s. 17, s. 73–74.]

10 Parantaminen

Tässä osiossa tarkastellaan yrityksen parantamismahdollisuuksia, poikkeamia ja korjaavia toimenpiteitä. Jotta yritys antaisi luotettavan kuvan asiakkailleen toiminnastaan ja laaditusta ympäristöjärjestelmästä, tulee yrityksen tähdätä jatkuvaan parantamiseen. Jatkuva parantaminen on avaintekijä tehokkaaseen ympäristöjärjestelmään ja luotettavaan liiketoimintaan. Parantamis- ja kehitysmenetelmät voivat yrityksessä olla esimerkiksi asiakastyytyväisyyskyselyitä tai omien työntekijöiden haastatteluita ja ideoita.

10.1 Poikkeamat ja korvaavat toimenpiteet

Kun yrityksessä huomataan poikkeamia, tulee niihin reagoida mahdollisimman nopeasti ja ryhtyä korjaustoimenpiteisiin niiden hallitsemiseksi. Yritys on myös vastuussa poikkeaman seurauksista, mukaan lukien haitallisten ympäristövaikutusten lieventäminen. Poikkeaman sattuessa yrityksen tulee arvioida, tarvitaanko toimenpiteitä, joilla poistetaan poikkeaman syyt, niin ettei poikkeama toistu jatkossa. Poikkeaman syy(t) tulee myös selvittää sekä etsiä vastaavia poikkeamia tai niiden mahdollisuuksista. Jopa muutoksia ympäristöjärjestelmään saattaa olla tarpeellista tehdä poikkeaman sattuessa. [6, s. 23–24.]

Yrityksen korjaavien toimenpiteiden tulee olla tarkoituksenmukaisia poikkeamien aiheuttamien vaikutusten merkittävyyteen nähden, kun huomioidaan myös ympäristövaikutukset. Poikkeamista tulee säilyttää dokumentoitua tietoa, tiedon tulee sisältää poikkeaman luonne sekä kuvaus tehdyistä toimenpiteistä, että korjaavien toimenpiteiden tuloksista. [6, s. 23–24.]

11 Yhteenveto

Tässä opinnäytetyössä esitettiin vaiheittain ISO 14001:2015 -standardiin perustuvan ympäristöjärjestelmän rakentamisprosessi ja samalla yritykselle luotiin käsikirja standardin vaatimuksista ja velvoitteista. Opinnäytetyö itsessään oli hyvin haastava. Tarkoituksena oli alussa, että tämän opinnäytetyön yhteydessä yrityksen laatujärjestelmä olisi myös päivitetty, mutta työ osoittautui olevan liian iso yhdelle henkilölle.

Enemmällä ajalla laatujärjestelmä olisi myös saatu päivitettyä, mutta yrityksen johdon kanssa päätettiin, että keskitytään ainoastaan ympäristöjärjestelmän perusteiden ja vaatimusten luomiseen.

Seuraavaksi KRS Auto Centerin tulisi keskittyä ympäristöjärjestelmän vaatimusten täyttämiseksi ja sen jälkeen käyttöönottoon. Tarkoituksena oli, että yritys olisi saatu sertifioitua valmistamiseen mennessä, mutta näin ei valitettavasti käynyt. Näillä perusteilla ja valmiuksilla yrityksellä on silti mahdollisuus saada itsensä sertifioitua ennen vuoden 2016 loppua, sertifiointiaika riippuu siitä, haluaako yritys sertifioida ympäristöjärjestelmän eri aikaan kuin laatujärjestelmänsä, koska KRS Auto Center aikoo myös päivittää laatujärjestelmänsä uudempaan versioon.

KRS Auto Centerin toimintaympäristö määritettiin niin, että ympäristöjärjestelmä tulee kattaa koko yritys ja kaikki sen toiminnot. KRS Auto Center on myös määrittänyt, että sekä yrityksen johto että työntekijät tulevat kantamaan vastuuta ympäristöjärjestelmän toimivuudesta ja edistämään jatkuvaa parantamista. Mahdollisten riskien ja toimintaan hätätilanteessa yritys tulee käyttämään aikaisemmin ISO 9001:2008:n mukaan laadittuja ohjeita. Sama koskee ympäristöjärjestelmän lakivaatimuksia, sillä yrityksen tulee varmistua siitä, että kaikki ympäristöjärjestelmän lakivaatimukset täyttyvät. Tarkoituksena on avustaa KRS Auto Centeriä ympäristöjärjestelmän viimeistelyssä sertifiointiin saakka.

Lähteet

- 1 Paikallinen – suomalainen – eurooppalainen. Verkkodokumentti. AD Finland. <<https://www.ad-finland.com/autokorjaamo/miksi-ad#paikallinen-suomalainen-eurooppalainen>>. Luettu 7.4.2016.
- 2 SFS-EN ISO 9001:2015. Laadunhallintajärjestelmä. Vaatimukset. 2015. 5. painos. Helsinki: Suomen standardisoimisliitto SFS ry.
- 3 About ISO. Verkkodokumentti. ISO. <<http://www.iso.org/iso/home/about.htm>>. Luettu 7.5.2016.
- 4 ISO 14001:2015. Verkkodokumentti. Suomen Standardisoimisliitto SFS ry. <http://www.sfs.fi/julkaisut_ja_palvelut/tuotteet_valokeilassa/iso_14000_ymparistojohtaminen/iso_14001_2015>. Luettu 11.4.2016.
- 5 Pesonen, Hanna-Leena, Hämäläinen, Kirsi & Teittinen, Outi. 2005. Ympäristöjärjestelmän rakentaminen. Suunnittelu, toteutus ja seuranta. Helsinki: Talentum Media Oy.
- 6 SFS-EN ISO 14001:2015. Ympäristöjärjestelmät. Vaatimukset ja niiden soveltamisohjeita. 2015. 3. painos. Helsinki: Suomen standardisoimisliitto SFS ry.
- 7 Johdanto laadunhallinnan 9000-standardeihin. 2016. Verkkodokumentti. <www.sfsedu.fi/files/126/ISO_9000_kalvosarja_oppilaitoksille_2016.ppt> Luettu 15.3.2016.
- 8 ISO 9001 ja 14001 muutokset. 2015. Verkkodokumentti. Bureau Veritas. <http://www.bureauveritas.fi/FIEEBJBN/ISO+9001+ja+ISO+14001+revision_10.9.2015.pdf>. Luettu 4.5.2016.
- 9 Ympäristöjohtamisen standardit. 2015. Verkkodokumentti. Suomen Standardisoimisliitto SFS ry. <http://www.sfsedu.fi/files/225/SFSedu_Ymparistojohtamisen_standardit_ISO_14000_2015-01-05.pdf>. Luettu 15.3.2016